

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. дпн Милен Замфиров

Относно представен дисертационен труд и автореферат

Докторант: Константинос Евангелос Сотиру

Тема: “Развитие на социални компетенции у зрително затруднени ученици”

Научен ръководител: проф. дпн Мира Цветкова-Арсова

I Кратки данни за докторантурата

Константинос Евангелос Сотиру е зачислен в докторантура редовна форма на обучение срещу заплащане със заповед РД 20-350 от 06 февруари, 2014 г. , специалност 1.2 Педагогика (Специална педагогика).

След успешно положените изпити по докторантски минимум по специалността, докторантски минимум по западен език и изискуемите по учебен план задължително-избираеми докторантски курсове, избираеми докторантски курсове и публикации, К. Сотиру има покрити необходимите 180 кредита, с което е отчислен с право на защита.

II Актуалност и важност на тематиката, обща структура на дисертационния труд.

Основната цел на изследването е да се установят социалните умения и компетенции на зрително затруднените деца и ученици на възраст между 11-20 години, които посещават общообразователни и специални учебни

заведения и да се сравнят с тези на деца и ученици без зрителни увреждания. Изследването си поставя и за цел да достигне до изводи как може да се подпомогне развитието на социалните компетенции при зрително затруднените ученици.

Докторантът предполага, че подкрепата, получена на социално ниво (от семейство, връстници и други възрастни) както на практическо, така и на емоционално равнище, може да помогне на зрително затруднените деца да се справят с отрицателните последици от своето увреждане.

В този смисъл разработката е актуална и дисертабилна.

III Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертацията се състои от 4 глави, литература и приложения и е с обем от 312 страници, от които 242 същински текст, а останалото са приложения.

В първа глава докторантът прави теоретичен анализ, на зрително затруднените деца и тяхното развитие, като описва различни класификации на зрително затруднените, процесът на оценяване на потребностите им, както и психологически и социални нужди на зрително затруднените. Особено интересни са проучванията, описващи у зрително затруднените каква е представата им за себе си и тяхното самочувствие. Тук двата параграфа 4.1 и 4.2 биха могли спокойно да се обединят, като от това текстът само би спечелил.

Във втора глава К. Сотириу дефинира социалните умения и социални компетенции у зрително затруднените деца, като описва и методите и стратегии за тяхното подобряване, например чрез интеграция и включване във физическото възпитание, чрез игри и взаимодействие с връстници и чрез включване на информационно-комуникационни технологии.

В трета глава - Постановка на изследването - са изведени целта, хипотезите и задачите на изследването, контингентът на изследването, както и методологията на проучването.

Хипотезите са общо пет на брой, като част от тях са по-скоро формулирани като твърдения, а не като хипотези, например първа и втора хипотеза. Остава неясно също и следното при тези две хипотези – при взаимодействие със зрящи или зрително затруднени връстници и възрастни?

Задачите са също пет на брой, като втора, трета и четвърта задача на практика повтарят хипотезите.

Изследваните лица са общо 161, от които 75 със зрителни затруднения и 86 без зрителни затруднения. Разпределени са по вид училище – специално и общообразователно, по ниво на обучение – начално, прогимназиално и гимназиално и по административна област.

Основният инструмент за изследване е въпросник, в който са въпросите са разделени в пет основни категории.

Посочената литература – 106 източника – и е в достатъчен обем и актуална.

Приложените изследователски методи и диагностичен инструментариум са достатъчно солидни. Направен е честотен, процентен и много сериозен статистически анализ. Разработката е богато онагледена с фигури и таблици.

В дискусията на хипотезите би било подходящо разделянето им на класическия подход – на нулева и алтернативна хипотеза – вместо да се описва потвърждава се или не се потвърждава.

Приносите са общо 6. Някои от тях звучат амбициозно, например *За първи път в Гърция се провежда цялостно и подробно изследване на социалните умения и социалните компетенции на зрително затруднените деца и ученици.*

Едва ли за първи път се провеждат подобни изследвания, а и пояснението, че е цялостно надали отговаря на истината, тъй като извадката е представителна, а не генерална.

Трети принос от приносите към теорията звучи по-скоро като извод към теоретичния анализ, а не като принос на дисертацията - *Що се отнася до емоционалните проблеми, трябва да се направят повече изследвания в тази област.*

IV Автореферат

Авторефератът обхваща важните части от дисертацията, но обемът е излишно голям – 91 страници. Стилът на изложение не е правилен на доста места – използва се бъдеще време, вместо минало свършено. Така се оставя с впечатление, че работата тепърва ще бъде извършвана, вместо очевидното, че вече е направена.

V Публикации

Публикациите по темата са четири на брой, от които три са доклади, изнесени на конференции, и една статия в списание. Публикациите са адекватни и отразяват проучванията и резултатите от дисертацията.

V Въпроси:

1. В крайна сметка какви статистически тестове са използвани - параметрични или непараметрични тестове? Каква е логиката да се използват непараметрични тестове при 161 изследвани лица?

2. Възможно ли е създаденият инструментариум във връзка с изследването да се използва и при ученици със слухови нарушения или интелектуални затруднения? Подобно проучване би ли дало сходни резултати или обратното – ще се различават значително?

Заключение

Дисертационният труд на Константинос Сотириу на тема „Развитие на социални компетенции у зрително затруднени ученици” съдържа научни постановки и научно-приложни резултати, които представляват принос за науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертацията на Константинос Сотириу е добре реализиран научен труд. Качествата му показват, че докторантът владее методологията на научните изследвания.

Въз основа на всичко изложено по-горе, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнатите резултати и приноси и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен “доктор” на Константинос Сотириу по професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика).

15 ноември, 2018 г.

доц. дпн Милен Замфиров

София

/...../